

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Płocku

o wypłatę emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 3 października 2023 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 332/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od ubezpieczonego A. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Płocku kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

[SOP]

UZASADNIENIE

Decyzją z 18 października 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Płocku przyznał A.P. prawo do emerytury w oparciu o art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504), gdyż zaliczył mu okresy wykonywania pracy zarówno przed służbą, jak i po jej zakończeniu. Z uwagi na fakt, że emerytura mundurowa A.P. okazała się wyższa, Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych zawiesił jednocześnie wypłatę przyznanej emerytury, kierując się zasadą, że wypłacie podlega jedno świadczenie wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. A.P. wniósł odwołanie od ww. decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 23 lutego 2022 r. oddalił odwołanie. Sąd pierwszej instancji wskazał, że spór koncentrował się wyłącznie na interpretacji przepisów prawa. Odwołujący prezentował stanowisko oparte na wyroku Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r. (I UK 426/17), z którego wynika, że zachodzą podstawy do pobierania obu emerytur w zbiegu niezależnie od daty przyjęcia do służby, jeśli przy obliczaniu wysokości emerytury mundurowej nie było możliwości uwzględnienia „cywilnego” stażu emerytalnego. Sąd Okręgowy wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego, odnoszącym się do tej kwestii, dominujący był pogląd, w myśl którego w polskim systemie zabezpieczenia społecznego zasadą jest wypłata jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez ubezpieczonego), jeżeli ma miejsce zbieg prawa do różnych świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego. Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na to, że uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r. (III UZP 7/21) orzeczono, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z których tytułu jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin). Sąd Okręgowy w całości podzielił stanowisko Sądu Najwyższego w uchwale z 15 grudnia 2021 r.

Na skutek apelacji odwołującego A.P. od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 lutego 2022 r., Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 grudnia 2022 r. oddalił apelację. Sąd Apelacyjny zważył, że apelacja nie jest zasadna, a Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny przyjął poczynione w

pierwszej instancji ustalenia faktyczne za własne, bez potrzeby ich korekty, czy uzupełniania. Jak wskazał Sąd II instancji, kwestia zasad wypłaty emerytury powszechnej pozostającej w zbiegu z emeryturą wojskową/policyjną wywoływała rozbieżności w dotychczasowym orzecznictwie, ale ostatecznie problem wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej ponownie stał się przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w sprawie III UZP 7/21, w której 15 grudnia 2021 r. została wydana uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Wskazana w powołanej uchwale wykładnia art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej odmiennie określa zasady wypłaty świadczenia powszechnego ze świadczeniem wojskowym/policyjnym pozostających ze sobą w zbiegu. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że dotychczasowa wykładnia art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, którą również przyjmował, dawała możliwość wypłaty dwóch świadczeń emerytalnych, tj. emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, jeżeli emerytura wojskowa została obliczona wyłącznie z uwzględnieniem okresów wysługi wynikających z zawodowej służby wojskowej. Sąd Apelacyjny wskazał, że rozpoznający niniejszą sprawę nie jest związany stanowiskiem wyrażonym w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydanej w sprawie III UZP 7/21, to jednak uchwały Sądu Najwyższego podejmowane w powiększonym składzie stanowią istotny instrument sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez Sąd Najwyższy określony w art. 1 ust. 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym, m.in. poprzez zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Odwołanie się do poglądu Sądu Najwyższego dokonującego wykładni prawa w innej sprawie, o identycznym stanie prawnym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, jest wskazane i oczekiwane, ponieważ jednym z celów orzecznictwa Sądu Najwyższego jest zapewnienie jednolitości w zakresie orzekania. Uprawniona jest wręcz teza, że to ignorowanie pogłębionej wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy z reguły będzie skutkować rażącym naruszeniem prawa przez sąd orzekający. Odwołujący pełnił służbę w pożarnictwie w okresach od 1.09.1962 r. do 7.04.1970 r. oraz od 23.06.1971 r. do 31.10.1995 r., a zatem rozpoczął służbę przed 2 stycznia 1999 r. Nabył prawo do pobierania emerytury mundurowej wynoszącej 75% podstawy wymiaru, na której wysokość nie miały wpływu okresy składkowe i nieskładkowe, z których tytułu nabył prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od 1 września 2021 r. Zgodnie zatem z wyżej

zaprezentowaną wykładnią art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, odwołujący może pobierać wyłącznie jedno świadczenie - wyższe lub wybrane przez niego. Nie przysługuje mu natomiast prawo do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych, tj. emerytury policyjnej oraz emerytury powszechnej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 grudnia 2022 r. wniósł odwołujący, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając wyrokowi obrazę art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270, 2245, z 2019 r., poz. 39, 730, 752, 1622, 1915, 2070) poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uniemożliwienie, po spełnieniu ustawowych przesłanek, skorzystania z świadczenia należnego odwołującemu z powszechnego systemu emerytalnego oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zobowiązanie organu rentowego do wypłaty emerytury ustalonej dla skarżącego, jak również rozstrzygnięcia o kosztach procesu za I i II instancję oraz instancję kasacyjną. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), ponieważ w orzecznictwie powstały dwa rozbieżne stanowiska w kwestii ustalenia, czy wynikająca z przepisu art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zasada wypłaty jednego świadczenia dotyczy również emerytów pożarniczych, którzy do służby zostali powołani przed 2 stycznia 1999 r. i których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury pożarniczej, gdyż podstawę wymiaru emerytury pożarniczej mieli przy uwzględnieniu okresu służby i która wynosi 75% uposażenia. Natomiast orzekający przy analogicznym stanie faktycznym Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie sygn. akt VII U 1072/20, a zanim Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie sygn. akt III AUa 362/21 uwzględnił odwołanie, zobowiązując organ rentowy do podjęcia wypłaty emerytury ustalonej dla odwołującego. Orzeczenie to korzystne dla odwołującego zapadło, bowiem Sądy obu instancji opowiedziały się za trafnością poglądu prezentowanego przez

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., w sprawie o sygn. akt I UK 426/17.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozostaje uzasadniony. Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o charakterze nadzwyczajnym. Ma przede wszystkim na celu - w interesie publicznym - ujednolicenie orzecznictwa sądów powszechnych, rozstrzyganie sporów precedensowych oraz o istotnym znaczeniu dla rozwoju prawa, a także judykatury sądowej. W związku z tym jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie, w którym skarżący powinien wskazać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i w związku z tym istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2023 r., III USK 89/22, Legalis nr 2912686).

Podstawowym celem instytucji przedsądu jest ustalenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy

będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni. Tylko wtedy wykazany zostaje publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 9 listopada 2005 r., V CSK 70/05, LEX nr 1405380; 30 października 2012 r., I PK 150/12, LEX nr 1675336). Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia (dopuszczenia) jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, Legalis nr 177863). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. W przedmiotowej sprawie wnioski o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance związanej z potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Nie można jednak uznać, że strona skarżąca wykazała istnienie tej przesłanki.

Odnosząc się bowiem do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, to przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; 13 grudnia 2022 r., I USK 21/22, LEX nr 3556521; 28 czerwca 2023 r., I USK 160/22, LEX nr 3575124). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak

sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2023 r., I USK 78/22, Legalis nr 2928198). Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; 23 lutego 2023 r., III USK 163/22, LEX nr 3538161).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest też pogląd, że jeżeli skarżący, jako okoliczność uzasadniającą wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien nie tylko to zagadnienie przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na których tle ono powstało, a także przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, ale ponadto wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; 31 stycznia 2018 r., V CSK 426/17, LEX nr 2641045). Tych wymagań nie spełnia sformułowane przez powoda zagadnienie prawne i jego uzasadnienie. Strona skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, motywując potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wskazała na zapadły przy analogicznym stanie faktycznym wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VII U 1072/20) a za nim Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt III AUa 362/21). Należy jednak podkreślić, że o rozbieżności w orzecznictwie sądów nie świadczy rozbieżność rozstrzygnięć Sądu drugiej instancji i Sądu pierwszego instancji. Tym bardziej że wskazane przez stronę skarżącą sprawy zostały rozstrzygnięte w oparciu o odosobniony pogląd

reprezentowany przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17. Z uwagi na istniejące rozbieżności powiększony skład Sądu Najwyższego w dniu 15 grudnia 2021 r. podjął uchwałę (III UZP 7/21, OSNP 2022 nr 6, poz. 58), która zapewniła jednolitość orzecznictwa sądów powszechnych. Sąd Najwyższy podziela przy tym w pełni stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w zaskarżonym wyroku, iż jednym z celów orzecznictwa Sądu Najwyższego jest zapewnienie jednolitości w zakresie orzekania. Zatem ignorowanie pogłębionej wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy skutkowałoby rażącym naruszeniem prawa przez sąd orzekający.

Reasumując, strona, sugerując potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, których wykładnia została ugruntowana na mocy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., rozstrzygającej o zbiegu emerytury „mundurowej” ze świadczeniami z ubezpieczeń powszechnych, w istocie podejmuje niedopuszczalną w postępowaniu kasacyjnym próbę podważenia dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych. Tymczasem z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić te ustalenia w ramach rozpatrywania podniesionych w skardze zarzutów kasacyjnych. Skoro skarżący pełnił służbę w pożarnictwie w okresach od 1.09.1962 r. do 7.04.1970 r. oraz od 23.06.1971 r. do 31.10.1995 r., a zatem rozpoczął służbę przed 2 stycznia 1999 r., to nabył prawo do pobierania emerytury mundurowej wynoszącej 75% podstawy wymiaru, na której wysokość nie miały z kolei wpływu okresy składkowe i nieskładkowe, z których tytułu uzyskał prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od 1 września 2021 r. Zgodnie zatem z zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy wykładnią art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, skarżący może pobierać wyłącznie jedno świadczenie - wyższe lub wybrane przez niego. Nie przysługuje mu natomiast prawo do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych.

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania także z tej przyczyny, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma miejsce w przypadku wskazania konkretnej normy prawa materialnego lub procesowego, która została wadliwie zastosowana. Chodzi o kwalifikowane naruszenie, które nie poddaje się wielowarstwowej wykładni w ramach przysługujących sądowi narzędzi interpretacyjnych. Uzasadnienie wniosku stanowi w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 18 maja 2023 r., I CSK 5296/22, Legalis nr 2937402, 12 września 2023 r., I CSK 6618/22, Legalis nr 2981032), co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.C-S.)

[ał]